



REPUBLIKA CRNA GORA  
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,  
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE



# BILTEN

**10 – 2006 Živa stoka**

AGRARNI MARKETIŠKI INFORMACIONI SISTEM  
CRNE GORE



**04. maj 2006. Vol. 1, Broj 10**

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore

[www.minpolj.vlada.cg.yu](http://www.minpolj.vlada.cg.yu)

<b>Ponuda stoke na pijacama</b>	<b>2</b>
<b>Peta izložba priplodne stoke</b>	<b>2</b>
<b>Pregled cijena žive stoke</b>	<b>3-6</b>
<b>Proizvodnja travne silaže</b>	<b>7-9</b>

## Ponude stoke na pijacama

Pijaca u Podgorici se i dalje održava na izmještenoj lokaciji. Prethodnih dana obišli smo gradilište nove stočne pijace. Radovi su u završnoj fazi i na gradilištu očekuju da će pijaca biti gotova do sredinje mjeseca.

U Baru i Nikšiću nije bilo pijace pa su cijene uzete od prodaje na farmama.

Na pijacama širom Crne Gore ponuda je bila nešto bolja u odnosu na predhodnu nedjelju.

## Peta izložba priplodne stoke

Sredinom maja mjeseca na podgoričkoj pijaci bi trebalo da se održi Peta izložba priplodne stoke.

Ovo je već tradicionalna manifestacija a trebalo bi da budu izložena najbolja grla krava i junica holštajn frizijske, smeđe i simentalske rase kao i najbolje kolekcije ovaca i koza sa područja podgoričke, danilovgradske i dijelom barske opštine.



REPUBLIKA CRNA GORA  
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,  
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

IZVJEŠTAJ O CIJENAMA ŽIVE STOKE

Datum prikupljanja podataka: 25. 4. - 2. 5. 2006. g.  
Izveštaj sastavila: Služba za selekciju stoke RCG

R.B.	Naziv živ.	Težina/ uzrast	Rasa	Jed. mjere	Dominantne cijene (u €)							Komentar
					Bar	Podgorica	Nikšić	Berane	Bijelo Polje	Pijevlja	Prosjeck CG	
1	Telad	80-160 kg	SIM	kg.	-	2.70	-	2.80	2.60	2.50	2.65	
2	Telad	80-160 kg	ostala	kg.	3.10	2.90	2.90	2.80	2.50	2.50	2.78	
3	Junad	do 300 kg	SIM	kg.	-	2.20	-	-	-	2.00	2.10	
4	Junad	do 300 kg	ostala	kg.	1.80	2.20	2.00	-	1.50	2.00	1.90	
5	Junad	više od 300 kg	SiM	kg.	-	1.90	-	-	1.60	1.80	1.77	
6	Junad	više od 300 kg	ostala	kg.	1.70	1.80	1.75	-	1.40	1.70	1.67	
7	Krave za klanje		SIM	kg.	-	-	1.00	0.80	-	1.10	0.97	
8	Krave za klanje		ostale	kg.	1.00	1.00	0.90	0.80	1.00	1.00	0.95	
9	Prasad		sve rase	kg.	-	-	3.20	2.80	3.50	-	3.17	
10	Tovljenici		sve rase	kg.	-	-	-	-	-	-	-	
11	Krmače za klanje		sve rase	kg.	-	-	-	-	-	-	-	
12	Jagnjad		sve rase	kg.	2.70	2.60	2.90	2.40	2.50	2.50	2.60	
13	Šilježad		sve rase	kg.	-	2.50	2.20	2.00	-	-	2.23	
14	Ovca		sve rase	kg.	-	1.80	-	2.00	1.90	-	1.90	
15	Ovnovi		sve rase	kg.	-	2.00	-	-	-	-	2.00	
16	Jarad		sve rase	kg.	3.20	3.00	-	-	-	-	3.10	
17	Koze		sve rase	kg.	-	1.80	-	-	-	-	1.80	
18	Priplodne junice		SIM	grlo	-	-	1,000	-	-	-	1,000	
19	Priplodne junice		HF	grlo	-	-	1,000	-	-	800	900	
20	Priplodne junice		smedje	grlo	-	-	-	-	-	800	800	
21	Priplodne junice		melez	grlo	-	2	-	-	600	-	301	
22	Priplodne krave		SIM	grlo	-	-	-	800	-	-	800	
23	Priplodne krave		HF	grlo	800	850	1,100	-	800	-	888	
24	Priplodne krave		smedje	grlo	-	700	-	800	800	-	767	
25	Priplodne krave		melez	grlo	-	600	600	500	700	-	600	

\*Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno





## Prikaz cijena (kn/kg) za grupu proizvoda - stoka,meso i prerađevine-stočni sajam

Prices for product group

u razdoblju od 17-04-2006 do 23-04-2006 (16.tj.2006.god)

uspoređeno s razdobljem od 03-04-2006 do 09-04-2006 (14.tj.2006.god)



Proizvod	Tip	Podatak	
		Cijena	Razl.
tele simental (80<160 kg)-calf .	1.Min	20.00	0.00
	2.Max	27.00	-3.00
	Prosjek	22.90	0.10
tele holstajn (80<160kg)-calf .	1.Min	20.00	3.00
	2.Max	21.00	1.00
	Prosjek	20.25	0.83
junica simental (za klanje)-heifer .	1.Min	10.00	0.00
	2.Max	13.00	-0.50
	Prosjek	11.50	0.31
junica holstajn (za klanje)-heifer .	1.Min	9.00	0.00
	2.Max	9.00	-2.00
	Prosjek	9.00	-0.89
bik simental (>450kg)-beef .	1.Min	12.00	1.00
	2.Max	16.00	-1.00
	Prosjek	12.76	0.17
bik holstajn (<450 kg)-beef .	1.Min	----	----
	2.Max	----	----
	Prosjek	----	----
bik holstajn (300<450 kg)-beef .	1.Min	10.00	0.00
	2.Max	11.00	1.00
	Prosjek	10.50	0.50
krava simental (za klanje)-cow .	1.Min	4.00	0.00
	2.Max	9.00	0.00
	Prosjek	6.23	-0.04
odojak (25-35 kg)-piglets .	1.Min	13.00	1.00
	2.Max	25.00	-3.00
	Prosjek	17.34	0.50
svinja (80-120 kg)-pig .	1.Min	8.00	0.00
	2.Max	15.00	-1.00
	Prosjek	9.73	-0.01
krmača (za klanje)-sow .	1.Min	5.00	-1.00
	2.Max	10.00	1.00
	Prosjek	7.04	-0.14
janjad-lambs .	1.Min	18.00	1.00
	2.Max	30.00	0.00
	Prosjek	23.76	-0.12
ovca (za klanje)-sheep .	1.Min	8.00	1.00
	2.Max	10.00	0.00
	Prosjek	8.39	0.76
jare-kid goat .	1.Min	20.00	0.00
	2.Max	25.00	0.00
	Prosjek	21.02	-2.03
ždrijebe-foal .	1.Min	12.00	1.00
	2.Max	12.00	0.00
	Prosjek	12.00	0.50
konj-hors .	1.Min	8.00	----
	2.Max	8.00	----
	Prosjek	8.00	----

Izvor: TISUP

Cijene su izražene u kunama. (1Euro = 7,3 Kuna)

CIJENE STOKE ZA KLANJE U EU  
 CIJENE NA TRŽIŠTU ZEMLJE ČLANICE  
 PRIX DE MARCHÉ - ETATS MEMBRES  
 MARKET PRICES - MEMBER STATES

Datum  
 10.04.06  
 od: 16.04.06  
 do:

(EURO/100kg PC/DW)	BE	CZ	DK	DE	EE	GR	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	EU	Promjena postotijne		
Junjad U2	319.15	288.02	332.46	341.00	396.02	363.83	378.00	296.46	418.04			347.10		332.95	325.17	240.03	360.50	291.95	275.63	281.29	290.60	381.63		281.29	290.60	381.63	-105		
Junjad U3	294.80	285.05	338.76	338.51	386.50	360.80	363.00	297.38	403.25			330.36		321.26	325.46	239.44	359.10	293.20	269.73	283.43	292.12	357.50		283.43	292.12	357.50	-0.97		
Junjad R2	283.62	276.97	314.37	335.10	386.00	400.81	353.00	289.87	360.32			170.70	231.52	301.08	37.56	236.91	352.10	288.84	259.38	301.16	271.11	281.92	339.22		271.11	281.92	339.22	-2.39	
Junjad R3	261.39	273.93	315.58	328.51	379.26	322.57	346.00	292.27	365.28			168.03	232.02	347.78	297.44	319.61	241.73	354.00	288.90	259.82	296.13	269.61	283.50	323.75		269.61	283.50	323.75	-2.83
Junjad O2	251.55	259.31	285.43	292.14	318.19	371.00	294.64	295.00	327.95	327.58	327.95	174.55	236.59	281.00	250.80	347.78	275.42	297.72	239.29	335.00	283.31	254.83	259.54	253.13	279.06		253.13	279.06	-0.85
Junjad O3	236.21	250.22	282.21	291.05	364.18	306.12	289.00	282.69	308.47	327.95	327.95	168.91	238.37	281.26	234.56	347.78	274.49	304.36	238.51	323.80	282.05	262.19	264.26	261.86	284.88		261.86	284.88	-2.92
Junjad	286.39	276.52	290.89	320.01	318.19	378.92	345.45	346.10	329.161	389.64	327.95	170.64	236.46	335.19	245.65	347.78	293.54	321.01	239.27	348.70	289.63	258.53	265.97	273.78	332.96		265.97	273.78	-1.82
Bkovi R3	262.71	287.16	287.16	287.16	269.00	282.30	282.30	282.30	282.30	282.30	282.30	208.31	240.29	208.31	240.29	285.48	236.24	279.57	254.86	269.08	269.08	266.11		269.08	266.11	266.11	-3.12		
Bkovi	262.71	287.16	287.16	287.16	269.00	282.30	282.30	282.30	282.30	282.30	282.30	208.31	240.29	208.31	240.29	285.48	236.24	279.57	254.86	269.08	269.08	266.11		269.08	266.11	266.11	-3.12		
Goveda U2					360.00	294.50				320.92				320.92											275.29	288.47		288.47	0.51
Goveda U3					360.00	284.55				323.53				323.53											289.32	325.50		325.50	2.55
Goveda U4					339.00	295.04				297.43				297.43											297.58	297.58		297.58	4.57
Goveda R3					330.00	289.18				316.62				316.62											273.47	292.27		292.27	1.64
Goveda R4					316.00	289.94				300.42				300.42											263.72	291.83		291.83	3.77
Goveda O3					280.00	282.76				294.85				294.85											261.90	274.11		274.11	2.53
Goveda O4					274.00	283.09				282.00				282.00											254.51	278.90		278.90	3.01
Goveda					311.26	287.03				300.56				300.56											261.57	286.43		286.43	3.56
Krave R2	261.22				334.00				249.24					173.80	121.81				188.03						82.77	228.77		228.77	260.99
Krave R3	253.75	201.16	266.00	253.94	178.00	184.08	337.00	257.95	250.61					286.57	179.03			265.12	241.53	193.42	192.60	177.54	180.87	249.15	218.09		218.09	275.76	-1.29
Krave R4	200.40	270.15	256.31		245.76	321.00	257.41							164.56	180.19			263.94	238.91	188.73					233.94	229.01		246.90	0.54
Krave O2	238.21	185.57	231.02	229.85	172.18	173.73	176.54	270.00	229.23	241.20				189.14	171.00	257.00	174.06	238.14	215.15	172.84	195.20	148.63	168.37	235.66	211.99		218.07	-0.75	
Krave O3	230.67	176.09	239.60	239.76	170.20	167.03	178.55	275.00	245.96	223.53				116.65	173.54	255.09	179.68	247.63	215.73	184.69	189.20	161.67	161.04	175.77	238.12		211.95	240.39	0.39
Krave O4	220.57	177.32	239.60	244.46	159.01	141.74	266.00	249.04						188.64	171.12			252.81	221.55	192.97	153.29	159.12	161.50	228.59	214.54		226.17	4.99	
Krave P2	189.62	160.39	172.46	180.08	165.50	111.11	148.04	231.00	198.43	189.36	203.01	167.17	172.29	234.20	161.55			208.47	197.12	165.79	145.90	109.00	140.88	152.78	170.71		189.40	1.23	
Krave P3	188.02	143.12	204.09	188.90	166.58	133.25	155.21	256.00	239.47	201.24	203.01	168.58	174.44	250.39	172.55			229.48	201.33	176.01	101.02	101.89	154.71	216.59	192.57		218.14	0.96	
Krave	227.68	186.53	208.68	231.49	163.35	158.39	167.00	281.61	238.22	205.65	203.01	166.68	172.09	264.69	172.34	212.81	243.14	225.23	184.26	112.9	158.87	163.18	156.96	221.31	203.35		232.09	0.87	
Junice U2	326.00				305.59				284.14	425.52				365.00				275.10		359.90					303.46	373.73		373.73	3.07
Junice U3	307.50	219.96	329.92	300.00	352.67	395.00	296.38	418.52						282.80	210.12			269.89	193.42	351.30	246.64	186.89	269.51	284.06	328.37		302.37	366.30	2.77
Junice R2	265.50	218.33	286.91		379.25	309.15	348.00	287.96	411.13					335.20				275.07	201.66						275.93	292.96		313.93	-1.98
Junice R3	253.00	221.41	295.48	288.88	228.17	374.00	328.02	349.00	290.55	405.19				186.76	188.70	327.81		260.38	199.80						258.58	290.57		285.45	2.55
Junice R4					209.94	301.11	280.14			279.87	327.00	290.95		166.40	187.51			260.38	199.80						254.30	290.57		285.45	2.55
Junice O2	200.54	238.39	231.92	181.64	366.57	293.95	273.00	277.81	251.12					144.81	184.99	268.00	183.97	204.49	183.10	328.40	117.17	175.77	234.59	228.27	269.65		244.18	0.80	
Junice O3	187.74	267.34	241.67	180.59	324.88	285.59	288.00	283.13	250.52	266.80	180.73	195.96	265.87	183.88				252.44	200.91						254.84	178.68		221.94	251.38
Junice O4	188.05	261.44	243.38		243.38	281.00	283.34			256.80	182.67	188.69	181.20					233.99	203.43						228.82	181.55		202.60	250.22
Junice	291.63	211.92	278.44	270.61	185.34	359.28	329.92	355.61	287.42	404.96				164.81	191.3	318.48	184.82	271.90	200.28	349.82	259.38	185.88	216.71	256.11	285.00		308.69	1.13	
Polufite	250.56	231.55	254.34	277.36	179.46	341.25	313.87	309.22	278.00	361.42	266.37	56.46	209.30	302.14	191.39	282.16	249.23	281.02	209.35	310.97	247.10	201.89	217.49	248.15	277.62		291.07	0.03	
Promjena postotijne nedjelje	-1.13	0.00	-5.49	-1.18	2.57	1.11	-1.83	-0.79	1.78	-1.29	-0.14	3.77	2.40	2.96	0.53	0.84	-2.50	-2.50	-2.06	1.55	0.16	-2.23	0.41	6.39					

Izvor: EU Komisija



# PROIZVODNJA TRAVNE SILAŽE

## UVOD

Silaža predstavlja biološki fermentisanu ili hemijski konzervisanu stočnu hranu biljnog porijekla. Postoje dva tipa siliranja: topli i hladni postupak. Danas je rasprostranjeniji hladni postupak.

Silaža je po hemijskom sastavu i hranjivoj vrijednosti veoma slična zelenoj hrani i zbog toga je posebno značajna za ishranu preživara, naročito goveda, tokom zime kada zelena masa nedostaje.

Travna silaža može se spremati od svih vrsta trava i leguminoza kako sa prirodnih tako i sa sijanih travnjaka.

## OBJEKTI ZA SILIRANJE TRAVE

### SILO – JAMA

Precnik silo jame je oko 2,5 m a dubina je oko 6 m. Karakteristika ovih objekata za siliranje je teška manipulacija sa silažom pa se manje upotrebljavaju.

### SILO – TORANJ

Ovo je nadzemni objekat, karakteristike su mu: zauzima malo prostora, skupa izgradnja, teška manipulacija sa silažom. I ovi objekti se malo upotrebljavaju.

### SILO – TRENČ

Ovo je najrasprostranjeniji oblik objekata za siliranje. Jednostavna je izgradnja. Gradi se širine minimalno 3m, visine oko 1,8m i dužine po želji i mogućnostima. Za izgradnju se

koristi armirani beton, blokovi, cigla, drvo i dr.

Objekat se gradi na površini ili malo ukopan u zemlju.

## FAZE SPREMANJA SILAŽE

### 1. KOŠENJE

Travna silaža se može spremati od trava i od leguminoza. Košenje se obavlja u različitim fazama razvoja i to:

- Trave kad isklasa najbrojnija biljna vrsta i
- Leguminoze u početku obrazovanja cvijetnih pupoljaka.

Visina košenja je na 4–5 cm. Kosidba može biti:

- ručna (spora, skupa i neravnomjerna) i
- mašinska (brza, jeftina i ravnomjerna. Može se obavljati motornim i traktorskim kosačicama sa oscilatornim ili rotacionim uređajem za košenje).

### 2. PROVENJAVANJE

Optimalna vlažnost travne mase treba da bude 70 i 75% (donja granica - 65% i gornja granica - 75%). Dužina provenjavanja pokošene mase zavisi od vremenskih uslova i kreće se od 4h pa do jednog dana.

### 3. SAKUPLJANJE I SITNENJE TRAVE

Sakupljanje i sitnjenje provenute trave je najjednostavnije obavljati silažnim kombajnom. Provenuta masa se kupi pick-up sakupljačem koji je ubacuje u dio kombajna sa noževima. U ovom dijelu se vrši sitnjenje travne mase na veličinu od 2 – 4 cm i automatski se ubacuje u traktorsku prikolicu kojom se dalje odvozi do mjesta za siliranje.

### 4. SABIJANJE

- Istovaranje provenute i usitnjene mase
- Raspoređivanje provenute i usitnjene mase (debljina sloja do 10 cm)
- Svaki sloj prije sabijanja trebalo bi tretirati rastvorom bakterija mliječno-kisjelinskog vrenja.
- Za sabijanje se koriste teški traktori koji se još više opterećuju vrećama pijeska i drugim teškim materijalima. Sabijanje treba da se obavlja do tvrdoće podloge da točkovi traktora ne upadaju u nju. Ovo je najduži proces u toku spremanja silaže.

Ovaj proces se ponavlja poslije svakog novog sloja travne mase a silo-trenč je napunjen kada u njemu ima minimum 1,2 m visine silažne mase.

### 5. PREKRIVANJE

Nakon popunjavanja i sabijanja travne mase u silo-trenču pristupa se njegovom pokrivanju. U našim uslovima najbolje je to uraditi PVC-folijom. Prilikom prekrivanja treba strogo voditi računa da ne dođe do oštećenja na prekrivaču kao i o spoljašnjim ivicama silažne mase. Naime, silažna masa po svojim ivicama mora

da bude dobro obavijena folijom da nebi dolazila u kontakt sa kiseonikom. Poslednja faza u spremanju silaže je naslaganje teških materijala po njoj radi što boljeg sabijanja i istiskivanja vazduha.

## FAKTORI KOJI UTIČU NA SILIRANJE TRAVE

- Vrenje

prva dva dana jače se aktiviraju sirćetne bakterije stvarajući sirćetnu kiselinu. Ph se smanjuje sa 6 na 4,2. Poslije trećeg dana sve više se aktiviraju mliječno-kisjelinske bakterije koje stvaraju mliječno-kisjelu sredinu i tada naglo opada proizvodnja sirćetne kiseline.

Mliječno-kisjelinsko vrenje se nastavlja u naredne dvije nedjelje dok se ne stabilizuju Ph vrijednost na 3,8 do 4,2, a temperatura se smanjuje na oko 28 C i time se proces vrenja završava.

Na pravilan proces vrenja utiče više faktora a glavni su:

1. Vlažnost mase za siliranje (70–75%)
2. Stvaranje anaerobne sredine (pokrivka silaže mora da bude veoma dobra da bi došlo do što boljeg razlaganja ugljenih hidrata pomoću mliječno-kisjelinskih bakterija. U protivnom dolazi do pojave sirćetnog i alkoholnog vrenja i plijesni i gljivica).
3. Šećerni minimum (da bi se obezbijedila dobra aktivnost mliječnih bakterija potrebno je da silirani materijal sadrži od 6 do 9% šećera u odnosu na apsolutnu suhu materiju).



## **PREDNOSTI SILIRANJA**

1. Veoma mali gubici u procesu pripreme i korišćenja (oko 10 %);
2. Pripremanje silaže može se obavljati i kad je vrijeme oblačno i kad je hladno;
3. Za oko tri puta bolje se iskorišćava zapreminski prostor sa silažom nego sa sijenom;
4. Dobro spremljena i zaštićena silaža duže se može sačuvati kvantitativno i kvalitativno nego sijeno;
5. U procesu siliranja brže se oslobađaju livade od pokošene trave;
6. Korišćenjem silaže postiže se ujednačen sastav obroka u dužem periodu što doprinosi stabilnijoj proizvodnji mlijeka.

## **NEDOSTACI SILIRANJA**

1. U toku siliranja javljaju se određeni gubici;
2. Silaža praktično ne može biti predmet kupoprodaje (lako se kvari i teška je za transport);
3. Siliranje zahtijeva velike početne investicije;
4. Pri upotrebi silaže lošeg kvaliteta mogu se javiti neki zdravstveni problemi kod životinja;
5. Korišćenje silaže kod krava muzara utiče negativno na zrenje kvalitetnih sireva.